

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje. Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krome, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto, za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računani naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne števe se prodajajo po 6 v. Uredništvo in upravitelstvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslojše št. 3.

Stajerc

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastojni, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer. Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inserterov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Stev. 28

V Ptuj v nedeljo dne 9. julija 1911.

XII. letnik.

Današnja številka ima zopet 2 strani prijatelje in šteje torej skupaj 10 strani ter več slik.

Stoj, prijatelj!

Ti veš, da se danes kmetu, delavcu in obrtniku ne more dobro goditi. Vlada nam je vedno mačeha in kar smo si priborili, stoji smo v odločni borbi proti vladi. Kajti vlada nam varuje naših interesov. In slovenski poslanci? Kaj so za nas, za ljudstvo storili? Ničesar, v parlamentu in državnem zboru ničesar! Za-se in za svojo stranko so ti prvaški poslanci vedno borili. Ali ljudstvo jim je bilo deveta briga. Vlada, da se nam v vsakem oziru vedno boljše godi.

Premisli, prijatelj! Vsi stanovi imajo svoje zastopstvo, svoje organizacije, svoje voditelje. Kmet, delavec in obrtnik so bili v naših krajih doslej nezastopani, razdruženi in razbiti. Politiki duhovniki, odušaki, advokati, sebični kmetiki so slovensko ljudstvo po spodnjem koroškem in Koroškem zastopali. Tem ljudem je seveda vedno boljše godilo; ali ljudstvo ni bilo ničesar.

Mogotci, ki so nas skozi desetletja za nos vodili, ki so zakrivali s svojim izkoriščevalnim delom našo bedo, ki so krivi izseljevanja, zapuščenosti posestev, revščine obrtnišva, heracije delavstva, — ti mogotci držijo ljudstvo v svojih rokah in je nočejo izpustiti. I zanaprej hočejo ljudsko kri sesati, i zanaprej vladati kot suvereni gospodari čez naše pokrajine. V desetletnih zborih so štajerski slovenski poslanci za našo narodnjaško fraze na komando veleizdajalci. Čehov vsako gospodarsko delo onemogočili, — koroški Grafenauer pa ni imel drugega namena nego da je vedno in povsod koroško doživljal slovenskega „naroda“ ustanovljali slepanske konzume, bankerotne posojilnice, špekulativna podjetja. In krivdo splošne bede, ki je nastala v takih razmerah nastati, metali so na naša sosede.

Prijatelj, stoj in premišluj! Čitaj prvaške liste, glej prvaška podjetja, opazuj delovanje prvaških voditeljev, — in prišli bodoš do vse drugih zaključkov, do vse drugega prepričanja!

Zdaj po volitvah, ko so Brenčiči, Benko, Korošiči, Piški, Roškarji, Grafenauerji zopet najravnjske „poslanci“ postali, zdaj ko se je v našem državnem zboru verskih čutov naše ljudstvo zopet v jarem pogubonosnega prvaštva vprelo, — zdaj so ti izvoljeni gospodje zopet oznanjali na vse svoje objave, pozabili na svoje besede, pozabili na ljudstvo. To v bogo ljudstvo ne potrebujejo zdaj — in šele kadar bodo prile nove volitve, šele tedaj se bodo zopet ljudje ljudstvu zopet prilizovali?

Zato pa: ljudstvo, vzdrami se! Naprednjaki, naprej! Pri volitvah nismo pomagali, ali zaradi tega ne smemo puške v komo vreti. Še premalo smo delali, še premalo ljudstvo izobraževali... Pomagajmo torej vsak dan, da pomagamo ljudstvu iz blata in nevednosti. Več kulture,

več politične izobrazbe, več podrobnega dela potrebujemo!

Mi naprednjaki nimamo v vsaki vasi političnega kaplana ali pa prvaškega učitelja. Mi smo navezani edino na svojo lastno moč. Zato pa je tudi v prvi vrsti potrebno, da si priborimo sredstev, s katerimi nam bode mogoče, boj proti mogočnemu in brezobzirnemu nasprotniku ljudstva peljati. Najbolje sredstvo za ta boj pa je — naš list „Stajerc“. Volitve so zopet dokazale, kako potreben je „Stajerc“. In proti nam zapričeta gonja je novi dokaz, da je „Stajerc“ nasprotnikom ljudstva nevaren in da se ga bojijo, kakor vrag križa.

Tako je treba v prvi vrst naš list „Stajerc“ širiti! Čimveč naročnikov bomo imeli, temvečji bode naš list, — čimbolj bomo delali, temlepše uspehe bomo doživeli!

Prijatelj, stoj! V tvoji hiši imaš morda liste, ki so dragi in slabi in ki te hočejo z medenimi besedami v tabor nevarnega in nesramnega prvaštva spraviti. Vrži te protiljudske liste skozi vrata! Ti nisi hlapec političnih kaplanov in narodnjaških hujskačev, — zato imej v svoji hiši edino najcenejši ljudski list, ki je obenem neodvisno glasilo kmetov, obrtnikov in delavcev, in to je naš „Stajerc“.

Delajmo, delajmo vsi!

Politični pregled.

Novi državni zbor sklican je glasom poročil za 17. t. m. Cesar bode sam prestolni nagovor držal. Vlada je prestolni nagovor in vladni program že izdelala. Tudi stranke so imele že svoje pogovore in so deloma že označile svoje stališče napram novi vladi. Da bi zbornica le z gospodarskim delom pričela.

Novo vlado. Prva posledica letošnjih državno-zbornskih volitev je bil odstop dosedanje vlade. Nemški krščanski socialci so namreč popolnoma propadli. Vsled tega je bil dosedajni minister predsednik baron Bienerth prisiljen odstopiti. Bienerth bil je od leta 1909 sem prvi minister. Njegov naslednik je Paul Gautsch pl. Frankenthurn, ki je bil že večkrat naučni minister in tudi že minister predsednik. Nekateri krogi upajo od Gautscha mnogo zboljšanja položaja. Ali drugi zopet mu prorokujejo kratko existenco. Za naše čitatelje pri našemo v tej številki tudi sliki Bienertha in Gautscha.

Zaradi previsokega obdačenja so imeli v Gradcu rokodelci in obrtniki veliki protestni shod. Poslanec Marchl se je obrnil tudi takoj na finančnega ministra, da naj ta krivično obdačenje omeji, kar se je tudi obljubilo. Slovenski poslanci za tako delo seveda nimajo časa; oni se brigajo le za narodnjaško hujskarijo ali pa — za duhovniške plače!

Toženi škof. V Ljubljani so vsi slovensko-liberalni kandidati proti knezoškofu dr. Jegliču tožbo zaradi žaljenja časti vložili. Škof je izdal namreč pastirski list, v katerem jih je baje hudo žalil. Škof se zdaj izgovarja, češ da ga ne sme posvetna sodinja na odgovor klicati. To je pa napačno mnenje, kajti škof se ima ravnatoko kazenski postavi podvreči kakor vsak drugi. Tožba bode na vsak način zanimiva.

Državnoborske volitve so imele (razven Galicije) sledeči izid. Izvoljenih je bilo:

Nemških naprednjakov	107
Socialnih demokratov	79
Krščanskih socialcev	75
Schönererancev	4
Obrtna stranka	1
Prostih socialistov	1
Čehov	81

Italijanov	20
Rumunov	5
Jugoslovanov	36
Rusinov	5
Judov	1

Največ sedežev so izgubili nemški klerikalci, pridobili pa nemški naprednjaki.

O volitvah naj prinesemo še par zanimivih števk. V posameznih kronovinah odpade na vsakega posameznega poslanca sledeče število prebivalcev:

Galicija	68.720
Istrija	56.000
Dalmacija	53.170
Bukovina	51.670
Moravska	59.400
Češka	48.240
Nižjeavstrijska	44.650
Šlezija	44.250
Štajerska	43.780
Kranjska	42.030
Goriška	37.570
Zgornje Avstrijska	36.370
Koroška	36.080
Tirolska	33.240
Trst	30.200
Voralberg	29.660
Salzburg	26.900

Precej drugače so posamezni narodi pri tej volitvi udeleženi. Na vsakega poslanca pride okroglo:

Italijanov	38.270
Nemcev	39.360
Slovencev	49.700
Rusinov	102.470

Državno železnice na Avstrijskem merijo 13.975 kilometrov. Od 1. do 31. maja se zvozilo 10.198.300 oseb in 6.829.800 ton. Dohodki za osebe in zavoje so znašali 14.764.900 kron, za drugo blago pa 40.825.800 kron. V času od 1. januarja pa do 31. maja se je zvozilo 44.561.800 oseb in 31.094.600 ton. Dohodki za vozno oseb so znašali K 64.561.000, za blago pa 204.445.700 K. Letos so znašali dohodki za skoraj 13 milijonov kron več nego lansko leto. Skupni dobiček državnih železnic do 31. maja je veliko večji nego preje.

Vojaški troški. Zanimive so tudi sledeče številke: Za izdatke vojaštva in mornarice odpadejo na vsako osebo prebivalstva: V Nemčiji 233 kron, na Francoskem 287, v Italiji 134, v Rusiji 112 kron. Na Avstro Ogrskem odpade za vojaštvo 11 K na vsako glavo prebivalstva; ta svota se bode pa v kratkem zvišala na okroglo 15 kron. — Avstrijska armada (torej brez Ogrske in Boznije) narasla je od l. 1900 do l. 1911 v aktivnem mirovnem času od 229.037 na 246.810 mož. Največ teh vojakov je v Galiciji (63.202), potem na Češkem (39.406), Nižjeavstrijskem (38.565), Primorskem (24.867), Tirolskem (18.420), Moravskem (14.670), Štajerskem (10.461), v Dalmaciji (8.966), Zgornje Avstrijskem (7.714), Koroškem (6.464), v Šleziji (4.908), Bukovini (3.994), Salzburgu (2.021). Ena četrtina vsega našega vojaštva je torej v Galiciji, za katero delo morajo vse druge kronovine težke davke plačevati.

Na Portugalskem se je koncem preteklega meseca v državnem zboru republiko uradno proglasilo. Pregoni kraljevski družini se je za večne čase vse pravice do portugalske krone odreklo. Ta dan se je kot narodni praznik po celi državi slavnostno obhajal.

Prvaško gospodarstvo.

Poročali smo že o kazenski razpravi, ki se je vršila pred ljubljanskimi protiniki proti voditeljem „Glavne posojilnice“. Razprava je končala s tem, da sta bila načelnik te prvaške posojilnice dr. Hudnik in revizor Jošt na večletno ječo obsojena. Predaleč bi nas peljalo, ako bi hoteli le najgorostasnejša dejstva iz te sodniške razprave popisati. Omeniti hočemo zato le nekaj napačkov, ki jih mora vsak pametni človek iz poloma te „Glavne posojilnice“ sprejeti.